24.3.2026 SUPO 327/01.04.01.00/2026

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallituksen esitys HE 182/2025 vp eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt suojelupoliisilta lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan verrattain laaja-alaisia muutoksia poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonluovutusoikeuksia koskevaan sääntelyyn. Tavoitteena on parantaa turvallisuusviranomaisten mahdollisuuksia luovuttaa muille viranomaisille ja myös yksityisille tahoille salassa pidettäviä tietoja ja näin varmistaa, että kansallista tiedonvaihtoa koskevat säännökset tukevat erityisesti ns. hallinnollisen rikostorjunnan tarpeita. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää poliisin tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan hallituksen esitys on huolellisesti valmisteltu ja yleisesti ottaen erinomainen. Poliisin tietojenvaihtoa koskeviin säännöksiin sisältyy nykyisin sellaisia puutteita ja tulkinnanvaraisuuksia, jotka haittaavat poliisille säädettyjen tehtävien tehokasta ja tarkoituksenmukaista toteuttamista. Toimintaympäristön nopean muuttumisen johdosta puutteiden korjaaminen on välttämätöntä, ja hallituksen esityksen sisältämien ehdotusten toteuttaminen palvelee tärkeällä tavalla tätä päämäärää. Muun poliisin tietojenvaihdon tehostamisen ohella ehdotusten toteuttaminen on omiaan parantamaan myös suojelupoliisin mahdollisuuksia vaihtaa tietoa eri tahojen kanssa, koska koko poliisiin yleislakina sovellettavaan poliisilakiin tehtävät muutokset vaikuttavat lähtökohtaisesti myös suojelupoliisin toimivaltuuksiin saada ja luovuttaa tietoa.

Poliisilain 4 luvun 3 §:ssä säädetään tietojen saannista yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä. Pykälän 1 momentin mukaan poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi sekä poliisitutkinnan suorittamiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä. Hallituksen esityksessä tiedonsaantitarkoituksia ehdotetaan laajennettavaksi siten, että säännös vastaisuudessa mahdollistaisi myös rikoksen paljastamiseksi, henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi sekä pidätettäväksi, vangittavaksi tai kiinniotettavaksi määrätyn etsintäkuulutetun tavoittamiseksi tarvittavien tietojen saannin. Suojelupoliisi pitää laajennuksia perusteltuina. Sen omiin tiedonsaantioikeuksiin sääntelyn laajentaminen vaikuttaa siltä osin, että sääntely jatkossa mahdollistaa suojelupoliisille tiedonsaannin sen toimialaan liittyvien rikosten paljastamiseksi sekä henkeen tai terveyteen kohdistuvan vaaran torjumiseksi. Säännöksen soveltaminen jäänee suojelupoliisin

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

toiminnassa tästä huolimatta vähäiseksi. Suojelupoliisin yksityisiin yhteisöihin kohdistuvasta tiedonsaantioikeudesta siviilitiedustelutehtävissä säädetään erikseen poliisilain 5 a luvun 50 §:ssä.

Poliisilain 4 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään poliisin oikeudesta saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot. Säännöstä ehdotetaan nyt muutettavaksi niin, että tiedonsaantioikeus teleyrityksen ja yhteisötilaajan asemesta kohdistuisi viestinnän välittäjään ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajaan. Suojelupoliisi pitää tietojen antamiseen velvoitettujen tahojen laajentamista ehdotetulla tavalla perusteltuna ja tarpeellisena. Lisäksi momenttia selkeytettäisiin niin, että siitä ilmenee tiedonsaantioikeuden koskevan myös palvelun käyttäjän tai tilaajan tunnistamiseksi tarpeellisia tietoja. Suojelupoliisi pitää asian selkeyttämistä tärkeänä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan poliisilla olisi oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot maksutta, jollei laissa toisin säädetä. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan maksuttomuudesta säätäminen on selkeyssyistä tarpeen, minkä lisäksi se yhdenmukaistaisi poliisin lainsäädäntöä Rajavartiolaitoksen ja Tullin jo voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Poliisilain 4 lukuun ehdotetaan otettavaksi uusi 4 §, jonka mukaan poliisi voisi velvoittaa antamaan 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot kohtuullisessa määräajassa. Pykälä myös mahdollistaisi poliisin asettaa uhkasakko velvoitteen noudattamisen tehosteeksi. Suojelupoliisi suhtautuu myönteisesti siihen, että 3 §:ssä säädetyn tiedonsaantioikeuden tiedon antajaa velvoittavaa luonnetta selvennetään uhkasakon asettamismahdollisuudesta säätämällä.

Poliisilain 4 lukuun ehdotetaan otettavaksi uusi 5 §, joka koskisi tietojen saantia sosiaali- ja terveydenhuollosta. Poliisin oikeuteen saada salassa pidettäviä tietoja sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta on hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla varsinkin viime vuosina liittynyt merkittäviä epäselvyyksiä ja myös osaksi ristiriitaiselta vaikuttavaa oikeuskäytäntöä, mistä johtuen asiasta erikseen laissa säätäminen on tarpeen.

Nyt ehdotettavan pykälän mukaan poliisilla olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta tai sen tehtäviä suorittavalta henkilöltä salassapitosäännösten estämättä tieto henkilön läsnäolosta palvelunantajan toimitiloissa tiettynä aikana ja tieto läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä, jos tieto on välttämätön pykälässä säädettäviä tarkoituksia varten. Tällaisia tarkoituksia olisivat muun muassa tietyn vakavuusasteen rikosten paljastaminen ja selvittäminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ja rikosten ennalta estäminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta sekä kadonneen henkilön löytäminen.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan poliisin tiedonsaantioikeus pykälän mukaisissa tarkoituksissa on perusteltu ja harkittu sekä suhteellinen ottaen huomioon, että tiedonsaantioikeuden kohteena oleva läsnäoloa tai henkilöllisyyttä koskeva tieto vain hyvin rajatussa määrin – jos lainkaan - kuvaa luottamuksellisen hoitosuhteen sisältöä tai henkilön terveydentilaa. Suojelupoliisin kannalta merkityksellistä on, että pykälä mahdollistaisi sille

läsnäoloa ja henkilöllisyyttä koskevan tiedon saannin, jos tieto on välttämätön kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta. Säännöksen perusteluissa todetusti säännöksen soveltaminen voi suojelupoliisin toiminnassa tulla kyseeseen terrorismin torjunnassa, mutta myös esimerkiksi ulkovaltojen tiedustelutoimintaan liittyvää kansallisen turvallisuuden uhkaa selvitettäessä. Ilmaisun "kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta" loppuosalla viitataan poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä säädettyyn siviilitiedustelun kohdeuhkaluetteloon. Kyseinen luettelo määrittää tyhjentävästi sen, minkä toimintojen katsotaan vakavasti uhkaavan kansallista turvallisuutta, ja näin ollen myös sen, mitä tarkoituksia varten suojelupoliisi voisi tiedonsaantioikeutta käyttää.

Samanaikaisesti suojelupoliisi toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotettava tiedonsaantioikeus koskee niin kapea-alaisesti määriteltyjä tietoja ja soveltamistapauksia, että oikeuden käyttö jäänee sen omassa toiminnassa käytännössä hyvin harvinaiseksi. Soveltamistilanteiden ilmeisestä harvinaislaatuisuudesta huolimatta sääntelyn antaminen on välttämätöntä ottaen huomioon se erityisen tärkeänä pidettävä yhteiskunnallinen oikeushyvä – kansallisen turvallisuuden suojaaminen sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta – jota tiedonsaantioikeus palvelisi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös poliisilain 7 luvun 2 §:ään sisältyvän poliisin tiedonluovutusoikeutta koskevan sääntelyn uudistamista. Nykyinen pykälä koskee poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeutta vaitiolovelvollisuutensa estämättä antaa tai ilmaista eräitä tietoja poliisin ulkopuolisille tahoille. Sääntelyn kytkeminen vaitiolovelvollisuuteen sen sijasta, että se olisi kytketty suoraan tiedon salassa pidettävyyteen, on aiheuttanut käytännön soveltamisongelmia. Lisäksi sallitut luovutustarkoitukset on määritelty pykälässä liian suppeasti nykyisiin tarpeisiin nähden.

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että se antaa poliisille oikeuden luovuttaa salassapitosäännösten estämättä muita kuin luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja [poliisille luottamuksellisesti tietoja antaneen taikka valeostajana tai peitehenkilönä toimineen henkilöllisyyttä koskeva tieto] viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jos tietojen luovuttaminen on yksittäistapauksessa tarpeen poliisille tai muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle kuuluvan tehtävän tai yksittäistapauksessa välttämätöntä tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Säännös laajentaisi poliisin mahdollisuuksia salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen verrattain paljon, koska uusiksi luovutustarkoituksiksi säädettäisiin yhtäältä poliisille kuuluva tehtävä ja toisaalta tärkeä yleinen ja yksityinen etu. Suojelupoliisi pitää ehdotusta erittäin kannatettavana. Sen toteuttaminen olisi omiaan merkittävästi parantamaan edellytyksiä ns. hallinnolliseen rikostorjuntaan, mihin poliisin toimintaympäristön muuttumisen johdosta on välttämätön tarve. Säännöksellä on merkitystä myös suojelupoliisin oman toiminnan kannalta, koska se jossain määrin väljentää sen tiedonluovutusmahdollisuuksia siitä, mitä ne poliisilain 5 a luvun 55 §:n ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 50 §:n nojalla muuten olisivat. Riittävän kattavista salassa pidettävän tiedon luovutusoikeuksista säätämiselle on suojelupoliisin toiminnan osalta turvallisuustoimintaympäristön nopeasta muuttumisesta johtuva välttämätön tarve.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on mahdollistaa tiedon luovuttaminen myös muille tahoille kuin viranomaisille ja julkista tehtävää hoitaville yhteisöille. Voimassa oleva säännös sallii poliisin luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja, joiden ilmaisemiseen on yksittäistapauksessa painava syy hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen tai huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi taikka valtion turvallisuuden varmistamiseksi. Säännöstä ehdotetaan nyt täydennettävän niin, että se sallisi poliisin jatkossa luovuttaa tietoja paitsi edellä mainituissa tapauksissa myös silloin, kun niiden ilmaisemiseen on yksittäistapauksessa painava syy muun tärkeän yleisen tai yksityisen edun suojaamiseksi. Suojelupoliisi pitää ehdotusta erittäin kannatettavana, koska se mahdollistaa riittävän laajan tietojen luovuttamisen yksityisille tahoille painottaen kuitenkin samalla luovuttamiseen liittyvän harkinnan yksittäistapauksellisuutta ja painavaa syytä. Säännöksellä on merkitystä myös suojelupoliisin oman toiminnan kannalta, koska se jossain määrin väljentää sen tiedonluovutusmahdollisuuksia siitä, mitä ne poliisilain 5 a luvun 55 §:n ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 50 §:n nojalla muuten olisivat.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti, joka sallisi poliisin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja kriittiseen infrastruktuuriin liittyville kriittisille toimijoille. Tietojen luovuttamisen edellytykseksi ei säädettäisi luovuttamisen yksittäistapauksellista tarpeellisuutta vaan pelkästään sen tarpeellisuus, mikä mahdollistaisi suunnitelmallisen ja jatkuvan yhteistyön poliisin ja kriittisten toimijoiden välillä yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi. Suojelupoliisi pitää säännöstä tarpeellisena ja sen muotoilua hyvänä. Suomen turvallisuusympäristön merkittävä ja yhä jatkuva heikentyminen korostaa tarvetta suojata maan kriittistä infrastruktuuria eri toimijoiden välisessä läheisessä yhteistyössä.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain oikeutta tietojen saamiseen koskevaan 3 lukuun ja henkilötietojen luovuttamista koskevaan 4 lukuun ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia. Muutoksissa on pääasiassa kyse julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain säätämisen myötä tarpeettomaksi käyneen sääntelyn kumoamisesta tai sääntelyn muuttamisesta yhdenmukaiseksi kyseisen lain kanssa. Suojelupoliisi pitää näitä muutoksia samoin kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin ehdotettuja poliisin tiedonsaanti- ja tiedonluovutusoikeuksien ulottuvuuteen vaikuttavia yksittäisiä muutoksia perusteltuina.

Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 11 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset Maahanmuuttoviraston oikeudesta saada poliisilta tarpeelliset tiedot henkilön pidättämistä, vangitsemista tai kiinniottoa koskevista etsintäkuulutuksista sekä Maahanmuuttoviraston velvollisuudesta ilmoittaa poliisille tieto etsintäkuulutetun henkilön läsnäolosta viraston toimitiloissa sekä tieto henkilön henkilöllisyydestä. Sääntely mahdollistaisi ennen vuotta 2021 osapuolten välillä vallinneen tietojenvaihtokäytännön palauttamisen. Suojelupoliisi tukee sääntelyehdotusta ja arvioi, että sillä saattaa olla myös kansallista turvallisuutta vahvistava vaikutus.

Päälakimies Jan Sjöblom